

יחידת בחירה- יום ד' הכנה למחנה קיץ

שאלה מרכזית: מה מקומה של האוכלוסייה המסורתית במערכות החינוך בישראל?
היחידה מיועדת לדרג מתנדב ומקצועי

מסר:

האוכלוסייה המסורתית בישראל חווה פערים גדולים בין אורח החיים והאמונות שלהם/ן מבית אב/ם לבין המענה החינוכי שהם/ן מקבלים/ות ממערכות החינוך. גם במסגרת הפעילות של תנועת הצופים ישנם חניכים/ות מסורתיים/ות המקבלים/ות מענה חלקי לזהות היהודית שלהם/ן, בין אם בשבט חילוני ובין אם בשבט דתי/מעורב. בתור תנועה שחרטה על דגלה לאפשר שוויון הזדמנויות חינוכיות ולהוות בית עבור כל חניך/ה. מוטלת עלינו החובה להעמיק את הידע שלנו על האוכלוסייה המסורתית, על עולם האמונות והערכים שלהם/ן, להבין מהם הפערים הקיימים וכיצד לגשר עליהם על מנת שהפעילות תהיה מותאמת עבורם/ן.

מתודה 1: השראה

נקרא את הטקסט של יהודה מימרן אודות חינוך יהודי מסורתי במערכות החינוך הפורמלית בישראל (נספח בהמשך).

מתודה 2: דיון בשאלה

- מה המציאות שאיתה נאלצים/ות להתמודד הורים ותלמידים/ות מאוכלוסייה מסורתית בהקשר של חינוך פורמלי?
 - מה דעתכם/ן על המציאות הזו? מזדהים/ות? האם מעורר התנגדויות?
 - האם אתם/ן מזהים דפוסים מקבילים בין המציאות בחינוך הבלתי פורמלי למציאות בתנועת הצופים?
 - מהי המציאות שאיתה נאלצים להתמודד הורים וחניכים/ות שומרי/ות מסורת בתנועת הצופים?
- הערה למדריך/ה: ננהל שיח שמסתכל למציאות בעיניים ולא מזייף, עם זאת גם לא ביקורתי ומטיח. נשים זרקור על המציאות של חניכים/ות מסורתיים/ות המשתתפים/ות בפעילות של שבטים חילונים הן ברמת התייחסות לזהות המסורתית ולחינוך יהודי, והן ברמה של טיולים בשבת, כשרות של אוכל שמביאים מהבית או שמבשלים בטיולים/מחנות וכו'.

יחידת צופים לכל | תנועת הצופים העבריים בישראל (ע"ר)
כתובת. לוחמי גליפולי 49, תל-אביב יפו

מתודה 3: השראה

נקרא את ההסבר המתייחס לזירת "צופים לכל" מתוך התוכנית האסטרטגית:

תנועת הצופים שואפת להיות בית ולתת חינוך למגוון האוכלוסיות בקהילת השבט. על התנועה להנגיש את פעילויותיה עבור כלל האוכלוסייה, לעודד השתלבות ולפרק חסמים מסורתיים. שבט צופים יהיה מרחב פתוח, פתוח לכלל המגדרים והמגזרים, פתוח לחצר האחורית ולפריפריה החברתית והגיאוגרפית, פתוח לילדות וילדים עם מוגבלויות ומעל הכל פתוח כדי לאפשר שוויון הזדמנויות חינוכי. במקרה של תנועת הצופים, שוויון הזדמנויות משמעו לאפשר בחירה לנטילת חלק משמעותי בפעילות התנועה.

מתודה 4: דיון בשאלה

נשאל את המשתתפים/ות:

- איפה האוכלוסייה המסורתית נוכחת בחזון של צופים לכל?
- מה זה אומר להנגיש את הפעילות עבור אוכלוסייה מסורתית?
- אילו התנגדויות עשויות לעלות ביצירת השתלבות של אוכלוסייה מסורתית בתנועה?

מתודה 5: סקירה

נעבור עם המשתתפים/ות על החוברת "התאמת הפעילות הצופית עבור חניכים/ות מסורתיים/ות" בה ניתן להבחין בפרקטיקות להתאמה.

נספח 1: חינוך יהודי מסורתי / יהודה מימרן

האוכלוסייה המסורתית המצויה בחלקה בחינוך הממלכתי ובחלקה בחינוך הממלכתי דתי, יוצאת נפגעת ממקומו של החינוך היהודי במערכת החינוך ומחלוקה זו לחינוך הממלכתי והממלכתי דתי. בחינוך הממלכתי, לא רק שאין ביטויים חינוכיים מספיקים לעולמם המסורתי בתוך החיים הבית ספריים, אלא שגילויים מסורתיים כגון נשיקת המזוזה, שמירת כשרות, הליכה לבית הכנסת וכדומה, אינם מתקבלים בטבעיות. יתרה מזאת, תוכניות הלימוד ודרכי ההוראה מעוצבים מתוך התכוונות לאוכלוסיית התלמידים החילונית. מיעוט העיסוק בחינוך יהודי, בכלל העשייה הבית ספרית עומד אף הוא בסתירה לזהותם המסורתית של רבים מתלמידי החינוך הממלכתי. כך נוצר מצב שבו, בעוד שזהותם היהודית של התלמידים המסורתיים חשובה להם ויש להם עניין ללמוד ולעשות יותר, בית הספר אינו רואה חשיבות רבה בחינוך היהודי. קיים פער, חריף לעיתים, בין העולם היהודי בבית ובבית הספר.

בחינוך הממלכתי-דתי התלמידים המסורתיים נחשבים ללא דתיים מספיק וללא רציניים דיים בגישתם אל הדת. מגמה זו הוחרפה עם ההקצנה בחינוך הממלכתי - דתי שתוארה לעיל. האידיאל הדתי הנשאף אינו הולם במקרים רבים את האידיאל הדתי של התלמידים המסורתיים. רצוני לומר שישנם הבדלים בתפיסת הדתיות עצמה. על רקע זה ישנן התנגשויות חוזרות ונשנות בין בית הספר והתלמיד המסורתי, על נושאים כגון חבישת כיפה, תפילה, לבוש ועוד. המגמה השולטת בתוך הממ"ד (שכאמור הולך והופך לממ"ד תורני) הנה תפיסת הציונות הדתית מבית היוצר של מרכז הרב ודומיו. אם אנו זוכרים שאחוז נכבד מכלל המסורתיים (כ-70%) הם תלמידים יוצאי יהדות ארצות האסלאם, הרי ברור שקיימות תפיסות נוספות. גם 30% המסורתיים הנוספים אינם בדיוק אמונים על משנת החמ"ד.

גם בממלכתי וגם בממ"ד אין התייחסות מספקת לקהילות המוצא של התלמידים המסורתיים, אין די היכרות עם המורשת היהודית שלהם ואין מודעות מספקת לזהותם היהודית. פועל יוצא של הנאמר לעיל הוא שהחינוך היהודי בממלכתי ובממלכתי דתי אינו נותן מענה ראוי לאוכלוסייה המסורתית. הם נוכחים- נעלמים בשני הזרמים.

